

Як допомогти дитині опанувати нові навички?

(психологічні поради батькам)

Методисти з практичної психології
та соціальної роботи
Воловодівська Ж.О.,
Докійчук Т.В.

Одне з найважливіших завдань батьків – це намагатися, щоб у дитини було як найбільше позитивного досвіду, пов'язаного з її власним успіхом.

Ваша дитина стала старшою. Вона вже багато чого вміє. Вона може займатися цікавими для неї справами без вашої допомоги. Дитина стає більш самостійною і незалежною.

Усі діти різні. Деякі все роблять швидко і дуже активні. Інші – навпаки, довго збираються, повільно рухаються і все в них в уповільненому темпі. Як же пристосуватися до темпу своєї дитини?

Ваша дитина є занадто активною.

Давайте вчитися жити з такими дітьми. На нашу думку, перше, що важливо зрозуміти, це те, що активність вашої дитини – це її природна особливість. Вона іншою бути просто не може. І якщо весь цей час засуджувати цю особливість, дитина поступово почне почувати себе «не такою, неправильною, не потрібною і не улюбленою».

Вчіться використовувати активність вашої дитини, спільно знаходити способи «викиду» цієї енергії.

Крім того, важливо проводити з дитиною більше часу. Це не означає, що ви повинні стати її власністю і тінню, постійно виконуючи її примхи. Така поведінка, напевно, виведе вас із себе. І ви не зможете не відреагувати на це. Це поступово стане звичкою.

Для вашої активної дитини важливе чергування активних і спокійних ігор. Можна використовувати рольові ігри, що припускають взаємодію.

Для активної дитини можна підібрати придатну для неї спортивну секцію. Таку, у якій би її активність підтримувалася б.

Крім того, активність вашої дитини можна використовувати у домашньому господарстві. Вона із задоволенням буде допомагати вам, якщо ваші прохання про допомогу не будуть мати форму наказів чи докорів.

На іншому полюсі – **повільні діти**. Як же це дратує! Вони нескінченно довго вдягаються, повільно збираються, їдять. Особливо це дратує тоді, коли ви все звикли робити швидко.

На жаль, це природна особливість вашої дитини. Із цим можна тільки змиритися. Якщо ви спробуєте прийняти цю особливість, ви помітите, як це не парадоксально, що ваша дитина стала трохи швидшою.

Дійсно, така дитина має потребу в додатковому часі. Важливо попередити вихователя про особливість вашої дитини. І навчити дитину у майбутньому попереджати навколишніх про таку свою особливість. Навчіть її висловам «Мені потрібен час», «Мені потрібно подумати».

Така дитина дуже вразлива, важко сприймає поразку і це буде для неї великою травмою. Їй краще давати окремі завдання, які не мають чітких часових рамок.

Хочемо звернути вашу увагу на те, що у повільних людей є одна дуже важлива особливість. Вони сумлінно виконують доручені їм справи. Вони люблять доводити розпочату справу до кінця.

Тепер поговоримо про те, яких помилок вільно або мимоволі припускаються батьки на етапі підготовки малят до школи. У першу чергу, не варто лякати школою. Будь-які фрази на зразок: «Таких, як ти, до школи не візьмуть», «Туди беруть тільки гарних дітей» і «У школі побачиш, як складно навчатися, ще назад у садочок попросишся!» не мають жодного виховного характеру, а навпаки, змушують дітей хвилюватися, замикатися, відчувати невпевненість. Дитина може злякатися труднощів, що супроводжують шкільне навчання, якщо її увагу постійно акцентувати на цьому. Ранні підйоми, обов'язкові уроки, страх отримати двійку й виявитися поганим учнем — усе це може остаточно «отруїти» життя школяра, занизивши самооцінку, і навіть знеохотити вчитися. Дуже поширеною помилкою батьків є неправильне налаштування, мотивація. Бажання, щоб їх дитина була відмінником або уявлення про те, що тільки гарні оцінки дійсно відображають знання й успіхи, є вкрай згубним. Це не означає, що не потрібно звертати жодної уваги на оцінки. Головне — не забувати про те, що малюк іде до школи для того, щоб здобувати знання. І ще одне правило: жодного грошового або іншого матеріального еквівалента за оцінки. Знову ж, не плутати із заохоченням. Заохочувати й хвалити дитину не тільки можна, але й просто необхідно. Так вона зрозуміє, що робить щось дуже важливе, і робить це добре. Але в ідеалі заохочення повинне мати теж пізнавальний характер. Наприклад, похід у зоопарк, театр, сімейний день на природі, цікава книга. Саме ж заохочення повинне подаватися природно, без особливої прив'язки до оцінок або поведінки на минулому тижні. Дитина добре працювала в садочку або початковій школі, досягла нових результатів, чогось нового навчилася — це безумовно приємна подія, у вихідні можна піти родиною в похід, кіно. От приблизно так.

Як підготуватися?

Питання про те, чи є потреба в ранньому навчанні математики, читання і письма залишається відкритим. Одні батьки впевнені в необхідності таких занять і намагаються з народження навчати малят різних наук, інші батьки вважають, що всього повинна навчити школа, а ранні заняття — це «крадіжка» дитинства й не більш того. Мають рацію й ті, й інші. Як? Кожний батько допомагає будувати долю своєї дитини. І кожний батько має право на своє бачення, як це краще зробити. Однак, слід ураховувати, що зараз до школи приходять діти, які вже знають хоча б літери. До того ж на першій співбесіді їм ставляться запитання про навколишній світ і навіть про громадське життя. Зважаючи на це, усе ж таки корисним буде приділити увагу елементарному навчанню, ознайомленню з літерами й цифрами, квітами й нотами, розвитку дрібної моторики рук. Усе це можна зробити вдома.

Отже, спершу поставте своїй дитині наступні запитання...

Запитання дитині 5-6 років:

1. Як тебе звуть?
2. Як звуть твою маму, тата, сестричку, братика?

3. Ти дівчинка чи хлопчик? Ким ти будеш, коли виростеш і подорослішаєш — чоловіком чи жінкою?

4. Зараз ранок, день чи вечір?

5. Ти любиш малювати? Якого кольору цей олівець?

6. Скільки пальців у тебе на руці? Покажи два пальчики, три.

7. Скільки оченят у ляльки? А у тебе? Для чого потрібні очі, вуха?

8. Що роблять віником, олівцем, ложкою?

9. Коли можна кататись на санчатах: узимку чи влітку? Чому?

10. Коли можна купатися в річці: узимку чи влітку? Чому?

11. Яких ти знаєш звірів, птахів? Хто більший: коза чи корова? У кого більше ніг: у собаки чи у півня?

Якщо ж ваша дитина:

- щоранку чистить зуби, завжди миє руки перед тим, як сісти до столу;
- допомагає вдома по господарству (миє посуд, прибирає ліжко, накриває на стіл);

- може сама собі приготувати бутерброд, одягнутися відповідно до погоди, зав'язати шнурки і шарф;

- уміє самотійно утримувати увагу досить тривалий час (15-20 хвилин) під час читання вголос, малювання, гри;

- здатна керувати своїми бажаннями (не їсть перед їжею цукерки, хоча вони і лежать на видноті; не вередує, якщо дорослі щось заборонили);

- уміє поводитися за столом (правильно сидить, акуратно їсть);

- має більш-менш стійкі інтереси (прослухування музики, малювання, заняття мовами, конструювання, ліплення з пластиліну);

- уміє поводитися в суспільстві (не перебиває старших, без нагадування є ввічливою, використовуючи словосполучення: «Будь ласка», «Дякую», «До побачення» та ін.);

- дотримується певного режиму дня;

- ставить питання і завжди вислуховує відповіді;

- прибирає за собою іграшки після гри, альбом після малювання, книжки після читання.

Тоді ваша дитина має високий рівень розвитку вольових навичок. А вони, у свою чергу, є основою довільного запам'ятовування, уваги, розумових навичок. І, відповідно, у вас і у вашої дитини буде значно менше проблем у школі.

До якої школи ви б не вирішили віддавати свою дитину, перехід дитини з дитячого садка, родинного кола до школи сприяє значним змінам в її житті. При цьому змінюється не лише життя самої дитини, але і життя сім'ї в цілому, особливо якщо дитина єдина або старша. Підготовка до цієї події дитині просто необхідна.

У якому віці?

Нерідко трапляється, що малюк відстає в розвитку навіть від своїх однолітків. Причин може бути багато — часті хвороби, що «загальмували» дозрівання малюка, різні нервові розлади. Тому обов'язково слід проконсультуватися у педіатра, який спостерігає за дитиною і визначить

рівень біологічного розвитку і стан здоров'я, а також у невропатолога, який перевірить ступінь зрілості нервової системи. А щодо інших чинників, то бажаною є консультація психолога.

Поради батькам:

- Заздалегідь переведіть дитину на режим дня, максимально наближений до шкільного. Якщо малюк вередуватиме й опиратиметься, можна спочатку вигадувати цікаві причини, через які йому необхідно рано прокидатися. Не можна, щоб школа наперед асоціювалася у дитини з неприємностями.

- Разом із дитиною приготуйте все потрібне для занять. Купуючи шкільне приладдя, давайте майбутньому першокласникові свободу вибору, розповідайте, на яких уроках усе це може знадобитися. Намагайтеся, щоб усі плани, пов'язані зі школою, мали відтінок мрії. Водночас, з іншого боку, розповідайте про неминучі труднощі й нову відповідальність.

- З найбільшою повнотою використовуйте цей період, коли дитина відкрита до сприйняття нового. Багато спілкуйтеся з нею, відповідайте на запитання, обговорюйте зміни, що відбудуться в її житті. Наголошуйте, що навчання в школі — це природний етап дорослішання в житті кожної людини. Розмовляючи про школу, розповідайте про те, як потрібно буде поводитися стосовно вчителя і шкільних товаришів. Прихильно і з симпатією відгукуйтеся про майбутню вчительку (найчастіше в початкових класах це саме жінки), завжди називайте її на ім'я й по батькові. І справа не лише в тому, що так дитина легше запам'ятає її ім'я. Значно важливіше, щоб майбутній першокласник перейнявся повагою до свого вчителя — практично неможливо чогось навчитися у людини, яку не поважаєш.

- Готуйтеся разом зі своєю дитиною переживати перші неприємності й успіхи: з одного боку, доведеться вчити її непохитно і з гідністю переносити невдачі, з іншого боку — стежити за тим, щоб успіхи не ставали для неї приводом для зазнайства. Змиріться з тим, що ваша «найкраща» дитина може стати об'єктом критики. Це одне з найсуворіших випробувань для батьків, які нерідко схильні вдаватися до крайнощів.

- Не забувайте про правильне харчування і щоденний відпочинок дитини на свіжому повітрі. Не перевантажуйте заняттями, що потребують додаткового розумового навантаження. Не забувайте, що порівнювати успіхи малюка можна лише з його власними (наприклад місяць тому), а не з досягненнями його однокласників, дітей ваших друзів, сусідів чи колег. Батьки мають виявити витримку, спокій, справедливість, і безумовну любов до малюка, незалежно від його успіхів чи неуспіхів у школі.